

5980

Անբախտաբար Գ.

Կլորիպի և Կլորիպիներ  
Կաղանդներ

891.99

Ա. 57

Կ. Պոլիս

1914

Ն. ՇԱՆ ԶԱՒԱԿ  
(ԿԼՈՐԻՍՏ)

# ԿԼՈՐԻԶՄԻ ԵՒ ԿԼՈՐԻՍՏԵՐՈՒ ԿԱՂԱՆԴՉԵՔԸ

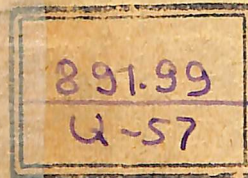
Ն. Շան Զատակ է մե՛ծ ճաղանդ,  
Առանց իրեն չբլա՛ր կաղանդ:  
ԳԷՈՐԳ ԱՆԲԱՎԹՈՅԱՆ  
(Կորխոյ)

2011

12000



Քառասուն փարայ, պարո՛ն ցրեմա՛յ,  
Կարդա՛յ, ժրպտե՛, խընդա՛, ցրեմա՛:



Կ. ՊՈՒԽՍ

1914

12

1751

891.99

Ա-57

Այր.

## ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Ն. Շան Զաւակ է մե՛ծ տաղանդ,  
 Առանց իրեն չըլլա՛ր Կաղանդ :  
 Հաւատացե՛ք, Ծընունդ չըլլար .  
 Երբ չի հրնչէ, քննարին լար :  
 Առա՛նց, իրեն՝ բարեկենդան ,  
 Կ'ըլլայ քեւ բայց... անկենդան :  
 Առա՛նց, իրեն՝ չըլլար Զատիկ,  
 Անոր ձեռքով պի՛տ ազատիք :  
 Առա՛նց, անոր՝ արեւ , լուսին ,  
 Անկարելի է որ փայլիս :  
 Տիեզերքը առանց անի ,  
 Մէկ վայրկեանէն կը կործանի :  
 Առա՛նց անոր՝ անկուտիներ ,  
 Կըլլան իսկո՛յն... անձնասպաններ :  
 Առա՛նց անոր , առանց անո՛ր ,  
 Մարդկութիւնը կը նետուի... հոր :  
 Առա՛նց անոր , առա՛նց անոր ,  
 Թօք կը նետէ նոյնիսկ... կըլօք :  
 Ես իսկ կեանքէս շատ դուրս կելլամ ,  
 Առանց անոր եօ՛ծ վէտէլլամ... ,

ԳԷՈՐԳ ԱՆԹԱԼԹՕՆԱՆ  
 (Կլորիսդ)

2930

39

9



# ԹԷ՝ ԻՆՉ Է ԿԼՈՐԻԶՄԸ

## ԵՐԿՈՒ ԽՕՍԲ

Կլորիզմը՝ այն հնանորադարեան և սկզբնավերջնական, ամենաճշմարտաման և եղական և անզուգական, վարդապետա-հոգեբանա-ելեքտրա-փիլիսոփա-գաղափարա-բարան է՝ որ չընդունիր ո՛չ մէկ սկզբունք, ո՛չ մէկ իտէալ, ո՛չ մէկ նկարագիր, ո՛չ մէկ ուղղութիւն և ո՛չ մէկ բան բացի կլորէն։ Չենք կրնար ցորեն ցանել և գարի քաղել կամ դարի ցանել և ցորեն քաղել։ Նոյնպէս կօյր բաներէն ինչպէս արեւէն, լուսինէն, հրատէն, արուսեակէն, Մեծ Արջէն և բիւրաւոր ու դարաւոր, ու դարաւոր, բիւրաղան, զանազան ու զարմանազան անհունաւոր ինչպէս նաեւ երկրէն և ամբողջ տիեզերքէն չենք կրնար ուրիշ բան սպասել, կամ քաղել, կամ շոշափել և կամ տեսնել բացի կլորէն։ Եւ այս ճշմարտութեան գիտակցութիւնը ունեցող և հետեւող հոգիները կը կոչւին կլորիսդներ։ Արդէն ամբողջ մարդիկ կլորիսդներ են, բայց զժբախտաբար ծո՛ւլ մեծամասնութիւնը անգիտակից։ Կլորիզմը՝ պէտք չէ չփոթել ոչ մէկ... Իզմի հետ։ Երբէք յետին մտքերու երթալու չէ ընթերցողը, կլորիզմը՝ տխուր իրականութիւնն է։ Կլորիզմը՝ յետադիմականութիւն և կամ պահպանողականութիւն չէ երբէք այլ՝ առաջդիմութիւն կլոր ճանապարհով քանի որ արդէն ուղիղ ճանապարհ կամ գիծ չկայ տիեզերքի մէջ ըստ գիտութեան, ըստ մաթեմատիքի։ Հաւատացողը կրնայ հարցնել ծանօթ մաթեմատիկոս Տիար Գրիգոր Անգուլթին։

Կեցցէ՛ կլորը,

Կեցցէ՛ կլորիզմը,

Կեցցե՛ն կլորիսդները։

Ն.ՇԱՆ ԶԱԽԱԿ

(Ստորեւ կը հրատարակեմք կլորիսդ աշխարհա-  
ծաւօթ երգիծա-վնարա-դիւցազներգակ մեծ բանաստեղծ  
Ն.ՇԱՆ ԶԱԽԱԿԻ գլուխ-գործոց գովքը ԿԼՈՐԻԶՄԻ վրայ։)

## ԿԼՈՐԻԶՄ

Միութիւնները բոլոր աշխարհի,  
Կուսակցութիւն, ո՛չ պէտք է խոնարհի,  
Կամայ-ակամայ նոր ծընունդ առած,  
Մըտքի մը առջեւ-ճըշմարիտ Աստուծո՛ւ։  
Այն է՝ ճշմարիտ յաղթող կլորիզմ,  
Որուն ի տես դօք նետէ սօցիալիզմ,  
Եւ նոյնիսկ կօշմար անեղ անարշիզմ,  
Ինչպէս Հնչական խեղճ Գէմօկրատիզմ,  
Նոյնպէս Դաշնական մեծ Բէվօլէրիզմ։  
Նաեւ նոր ծընունդ հէգ ռամկալարիզմ։  
Կլորիզմն է յաղթ և յաւէտ ապրող,  
Ո՛վ ադամորդիք Ձեր ականջին օղ,  
Ըրէք փառաւոր այս խօսքը անմահ,  
Որուն ի տես դօք նետէ նոյն իսկ... մահ։  
Բարեգործական վաղ անցնի ի զո՛ւր,  
Միացեալ, Հայուհեաց, վառտա՛, տէստո՛ւր։  
Rondisme՛ր կ'անցնի դէն չարտեցէք,  
Առանց վարանման անդամ գրեկցէք։  
Ահա՛ ծրագիրն ու կանոնագիր,  
Կլոր մի՛շտ կլոր սորվեցէ՛ք անգիր,  
Ուղղութիւն և կամ սկզբունք չկայ,  
Կլորը հայրիմ մի՛նակ կլոր կայ։  
Կոչ կընենք ոյժեր գիտակից բոլոր,  
Ճշմարտութիւնն է որ կոչի կլոր։  
Եւ ամենաթո՛ւնդ ժողովն իսկ ճառթ-ճուռթ,  
Ի զո՛ւր կը ճըգնի ուղիղ և կամ բուրթ  
Սկզբունքներու, ուղղութեանց վըրայ  
Այլ բոլոր ի զո՛ւր կըլօյր հուռայ...։

Ինչպէս Գրիստոս ըսաւ առաջէն,  
 Միթէ կարելի՞ է մօրենիէն  
 Քաղել խաղող և տատասկէն ալ թուզ.  
 Եւ կամ տաք ջուրէն քաղել շէրպէթ պուզ.  
 Նոյնպէս կըլօրէն ուրիշ բան չելլար,  
 Այլ կելլայ կըլօր, կըլօր դարէ դար:  
 Եւ դուք ով չէքեր... իզմերու թօյլի  
 Ահա կըրիզմ ԿԱՂԱՆԴԻ ճիճի:  
 Պօքօթ կամ պայքար հալածանք է զօր.  
 Յաղթողն է կըլօր միշտ կըլօր, կըլօր:  
 Ուրեմն միաձայն գոչենք օրէ օր,  
 Կեցցէ՛ միշտ յաւէտ, կըլօրիզմ, կըլօր:

Բարեկամներու,  
 Եւ ունիներու,  
 Նւէրներս անքիւ,  
 Կաղանդի առքիւ:

Երևանդ Օտեանին տաս տակառ օղի,  
 Լիարատութիւն մէզէի, փողի,  
 Որոնք ըլլան իր քոյր սպեղանին,  
 Մայ՛հօշ ընկերներ շուրջն իր սեղանին:

Յ. Սիրունիին հռովարտակ թանկ,  
 Ազատ արձակման պօլ քէսէէն տանք,  
 Որ այս օրերուս, ինք՝ ինչպէս ես ա,  
 Ըլլամ ու ըլլայ նորընծայ փեսա:

Մեր երեսփոխան Գրիգոր-Չօհրապին,  
 Երիտասարդի յաւէտ վառ աւիւն,  
 Կիներ գեղ կիներ, կոյսեր ու յոյսեր,  
 Տարին տասներկու ամիս քաշէ սէր:

Տաս հազար աղջիկ, տաս հազար տղայ,  
 Իբրեւ սչակերտ կուտանք արեղայ,  
 Կոմտաս վարպետին. որ խումբովը զիս  
 Երգէ և Կաղանդն «Այօզվասիլիս...»

Մարկոս Նաթանեան, մեծ երեսփոխան,  
 Սուլուքուլէում տասը, քըսան խան,  
 Որ երեսփոխան, ուսուցիչ չըլլայ,  
 Այլ ապրի որպէս պայլական աղայ:

Մեծ ու բիւրապոչ յոյժ զարմանազան,  
 Արամ Անտօնին կուտամ խարազան,  
 Ծեծելու անդուլ ով որ չէ կըլօր,  
 Ծեծել մինչեւ որ թափին զոյգ սալոր:

Շահ Մուրատեանին լապտեր և տավուլ,  
 Որ չըջի փողոցն երգելով անդուլ,  
 Ծընունդի գիշերն լուրջ ու անմիմոս,  
 Ծընաաաաւ, Գրիստոսո՞ս...

Կոստանա Զարեանին սըրահ մը չըքեղ,  
 Անհամար անթիւ չի ցըգւող ասեղ,  
 Բազմութիւն մը հոծ ունկընդիրներու,  
 Ներկայ դերասան լեզէոններու:

Սիրող սըգալը, ողբալն ու վայել,  
 Վեհ Ահարոնին մեհնաւայել,  
 —Իզմիտէն Իզմիր որ է ան իջեր,  
 «Մեհեան» ի մէջ մեծ ու պատուոյ էջեր:

—Քրնարը ջախջախ, ծուլութեան տիպար,  
 Ամբողջ տարի մը քուն մը անդադար,  
 Վահրամ Թաթուլին և Վըլանկաէն,  
 Քօստալ աղջիկ մը անքուն ու կայէն:

Տաս միլիոն ոսկի Յակոբ Կաթողիկոս .  
Որ կ'ատէ բուռն պիտան և օղին ,  
Խըմէ շամբանեա , ծըխէ հավանա ,  
Ըսէ .— ոչլամէթ քէօրէք պապանա :

×

Մեծ ? խըմբադրապետ Թօլա Երևանդին .  
Իր երգիծական սա Կալուօշ թերթին ,  
Պօլ պօլ գրիչներ որուն ի փոխան ,  
Վըճարէ տանոց , հինգ բարա օխան :

×

Էսաճանեանին տաս միլ հընդկահաւ ,  
Որ ալ յագենայ և գոռայ — է բա՛ւ . . .  
Մեր հայ իգական սերունդէն անպոչ ,  
Լիարատութիւն դեր , մըսուտ կնոջ :

×

Հաղար ու հազար , շիշեր պօլ , անսօն ,  
Օղի , գազաս և դեռ կիրասօն ,  
Ըսկամպիլի թուղթ , ի սփիւռս օղին ,  
Քէչեանաղաւակ հօշ , խօշ Աշօտին :

×

Աւօ Ազեանին տաս միլ գործաւոր ,  
Կուտանք հիմնելու բեմը հայոց նոր ,  
Կուտանք հըրաման , կախելու այնտեղ :  
Խայտառակները .— այս է միակ դեղ :

×

Սըմբատ Բիւրատին արտ մը մանթարի ,  
Թող զաւակներով երթայ հոն թարի ,  
Որ վէպի նիւթեր փնտռելէն մարի ,  
Տասներկու ամիս , ամէն մէկ տարի :

×

Կոյս մի պարմանի աղնիւ ի ներքուստ ,  
Յաւերժահարս մի իջեալ ի վերուստ ,  
Քուրմին Բարօզեան զոհ մի կուտակալ ,  
Պայմանաւ վըրան չի դարձնէ կալ :

×

Ենովք Շահէնին կըշուող միլ քիլէ ,  
Շամբաներ , հավան , թուխ կոյս , նարկիլէ ,  
Որ խըմէ , քաշէ և որպէս սարաֆ ,  
Նոր տարւոյ առթիւ ծախէ առատ լաֆ ,

×

Եղւարդ Գօլանճեան պօտին անծալ ,  
Լիառատ անհուն , անվերջ պէտք է տալ ,  
Պալաթի միտեա , Եաֆա բօրթուկալ ,  
Բայց գինի , պիրա , օղի մէկ դըգալ :

×

Իսրայէլեանին տըխուր բանաստեղծ ,  
Կիներ գեղեցիկ , սիրուն , ո՛չ տըխեղծ ,  
— Ճերմակ ակնոց մ'ալ , որ կեանքը ճերմակ ,  
Տեսնէ և ոչ սեւ միշտ ճերմակ , յըստակ :

×

Դըղեակ մը շողշող մէջ ի Պէշիքթաշ ,  
Տակը խանութ մը պախալի անտաշ ,  
Քովը թատրոն մը՝ չքեղ Բարիզեան ,  
Կուտանք Գառնիկին մեր հօր Սարգիսեան :

×

Չոյգ հաղար քըւէ Խընդիւր Սիմօնին ,  
Նոր կոկորդ , դարման իր ձայնին թօնին ,  
Չորս ոտք վազելու գերդ թաղական թէղ ,  
Ի փոխան կ'ուզենք քիթն իր տօմարթէս :

×

Մեր սիրուն քօմիք Եղւարդ Չափրաստին ,  
Կուտանք աղջիկ մը անառակ , անտին ,  
Բարիզեանամէն երգչուհի մը նոր ,  
Եւ պատանըջան , երկայնակոր . . . ,

×

Ֆէլէկեաններու տասը խանչէր , սուր ,  
Յօշոտելու բիւր , բիէսներ անլուր ,  
Եւ իրենց խումբին խարակէօզ Հասան ,  
Խաղայ սիրահար , որպէս դերասան :

×

Գիտնական խորհող մեծ փիլիսոփայ,  
Մեր չէֆ Գէորգին կուտամ մի սօփա,  
Պաշտպանելու զիս կոշտերէ ամա՛ն,  
Զի «ակըն ական, ատամ ատաման»:

×

Դիրան դերասան Արմէն Աժտէրին,  
Զինք կարգացընել տանք տէր պտպախն,  
Տամ իրեն մատնի և զոյգ մը մեծ օղ,  
Որ առնէ աղջիկ բայց էրիկ ծեծող:

×

Մանկապարտիզպան Արծրունիին վէս,  
Բուլիեր, պահարանք, թուղթեր թէզ առ թէզ,  
Գրրելու անդուլ իր ծանօթներուն,  
Անվերջ նամակներ գեղեցիկ, ներհուն:

×

Խաչիկ Թէլլիին բանանք այս տարին,  
Մեծ դարպասները Քօնսէրվաթուարին,  
Մեծ օբէրաի Բարիզեան բեմին,  
Հերոսը կ'ըլլայ.— օլունուզ էմին...?

×

Մ. Պարսամեանին քուքլաի երգիչ,  
Կուտանք լեզազէտ տասը թարգմանիչ,  
Հըռօերէնի, խըռօերէնի,  
Որպէս զի գրքերն իրեն թարգմանւի:

×

Օր. Քարտովիլին Իզմիրարընակ,  
Գըթոտ, զգայուն մի սիրուն հոգեակ,  
Արատ բարութիւն, խղճաղգածութիւն,  
Ոչ թէ չարութիւն և կամ... քածութիւն:

+

«Նոր Ուժ»ի անդամ Գրիգոր Անգութին,  
Փրբաք, սիլինտրօ, լուսաբերին բօթին,  
Թեւը թռչնակ մը հասցէներ իր ծոց,  
Քըւէ թող ժողվէ փողոցէ փողոց:

×

Մեր ազգայինճի Կիկօին ծանօթ,  
Իտալական չիք մի սինտուն քօքօթ,  
Իրեն հագուստ մը Կիկօ, Թօփօի,  
Երթայ ու չըրջի շուրջը գետ բօի:

×

Տանք Ամիրենցին կըլօրին հանքը,  
Այնցնցներուն մեծ համակրանքը,  
Տաս հազար րէքլամ ժողվէ այս տարի,  
Ապրի թող քաջ՝ վէս, արի ու բարի,

×

Մինակ Չայեանին, մինակ յուշարար,  
Աշխատանք տարին, տասներկու արար,  
Ամսական յիսուն ոսկի անգլիական,  
Թող ապրի կեանք մը լորտի յաւիտեան:

×

Երգիչ, նըւագիչ Ստեփանեանին,  
Տաս արարթըման ժառանգ մնային,  
Որ այս օրերուս նըւագէ հասուն,  
—Օ՛ն վուր բաթլասուն և չա՛լ օյնասուն:

×

Կըլօրիսդ թարգման սիրուն Արնաին  
Բիւրաւոր կոյսեր, որոնք յար նային,  
Հային ու ժրպտին, յուսահատ մարին,  
Անժէլն ու Վերթին, Իսկուկն ու Մարին:

×

Կուռ սպառնալիք շուտով Զանանին,  
Որ կը խողայ միշտ անկուտ, ազգային,  
Այդ գործ մ'է աղէկ, նոյնպէս և խային,  
Վայել հարուստին և կամ խախաին:

×

Տասնեւհինգ ոսկի ամսական Վանէն,  
Դերասանուհի Ատրիկը կանչեն,  
Որ խողայ Մէտէա և Տեղտեմօնա,  
Օֆէլիան, Սան Աէն, Էկլօն, Բօսալիա:

×

Մինչնիկ խուչիկ օրիորդ Պերճուկին ,  
Ըլլալ գիտակից , պատուաւոր տիկին ,  
— Եթէ դեռ բանը բանէն չէ անցեր ,  
Թէ չեն օրհնած զինք սրիկա անձեր :

×

Եգիպտաբընակ ձան Շիշմանեանին ,  
Էտիրնէի բուլ անթիքա անգին ,  
Հազար ու հազար բիշմներ քօմիք ,  
Իսկ խաղերու մէջ , իրեն պօլ միմիք :

×

Սըվաճիեանին տասը հատ ոսկի ,  
Քըւէարկութեան կաղ ոտք մաանակցի ,  
Ծածուկեամբ ժողվէ տուններէ ի տուն ,  
Քըւէներ կեղտոտ չէրիաճիներուն :

×

Պուքրէշաբընակ Տիւլմէճիեանին ,  
Քէֆն ու վայելքը մեղկ Ռումանիաին ,  
Կիներ երգեցիկ , կոյսերը ծաղիկ ,  
Որ խալտան իրեն սիրտն , հոգին , աղիք :

×

Օրիորդ Քառտինէ տամ քեզ մի դըղեակ ,  
Աղամանդներով , ոսկեով անյատակ ,  
Ի Բէնտիք և կամ կըղզին մեծ , սիրուն ,  
Փայլով ու փառքով ներհուն և անհուն :

×

Օրիորդ Իզլէտին գեղեցիկ մի շուն ,  
Կեանք մը երջանիկ գարունէն աշուն ,  
Փխիկ մը սեւուկ փուքրիկ ու նախտուն ,  
Կուտամ հոգեւին գեղ Իզլէտ դըշխոյն :

×

Ն .Շան Զաւակիս նըւէր տանք ի՞նչ բան ,  
Ես բան չեմ ուզեր միայն լոկ միայն ,  
Տեղն այս բոլոր պօլ , նըւէրացս անթիւ ,  
Սօփա մը չուտենք Կաղանդի առթիւ :

## ԿԱՂԱՆԴԻ ԱՌԹԻԻ ԱՐԻԵՍՏԱԳԷՏԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Արեստագէտ Տիւբէնսօ հետեւեալ պատմութիւնը  
պատմեց մեզի , անցեալ օր Անկուտիմերու սրճարանին  
մէջ .

— 1913ի Ծնունդէն օր մը առաջ հաղիւ գրպանս  
20 դահեկան մնացած էր և ես , հակառակ պիւտճէիս  
խեղճուկրակութեան կ'ուզէի փառաւորապէս գիշերել ,  
սակայն ինչպէ՞ս կարելի էր այդ , դրամս չէր բաւէր :  
Միւս կողմէ մեծահարուստ հօրեղբայրս միայն իրեն հա-  
մար ստեղծուած մարդ մը՝ ինձմէ երես էր դարձուցած :  
Այսպէս՝ խոհերու խորը թաղւած էի երբ դուռը զարկին :

— Ո՞վ է , ձայնեցի դուռը բանալէ առաջ , որով-  
հետեւ պարտապահանջներէ կը զարնուէի , որոնցմէ մէկ  
քանին ալ թաղիս մէջ կը բնակէին :

— Օրինակ մըն է . պատասխանեց դուռի ձայնը :

Խնդալէս քիչ մնաց որ մարէի . ես որ ուտելու հաց  
չունէի ինչպէս կարենայի գտնել 25 դրուշը օրինակիս  
համար : Դրսի ձայնը զրին ճեղքուածքէն ձեռագիր-  
քառթ մը սահեցուց :

Շուտ մը առնելով քառթը հետեւեալը կարդացի .

ԻԶԻՏՕՐ ՊԱՐՊ

Նկարիչներու օրինակ

Երկնային հօր գլուխ , Կաղանդի գլուխ , ճերմակ ,  
ճերմակ մօրուք , պատկառելի ձեւ , գրեցէք ինձի Մ .  
Գ . Դ . Արքայութեան փողոց թիւ 6 :

— Ծիծաղելի բան ! Կըսէի ինքնիրենս , Հայր Ծնունդ ,  
Արքայութեան փողոց : 25 Դեկտեմբերին քարթն ալ

ինծի կը ձգէ. եթէ գիտնայի փայտմուկներս կրակարանին տակը կը դնէի որ գոնէ մէջը խաղալիկ ձգեի:

Յանկարծ այլանդակ գաղափար մը յղացայ, դուռը բանալով, սանդուխին վերի ծայրէն կանչեցի.

— Օհօ՛, հայր Կաղանդ, վեր եկո՛ւ:

Պատկառելի ծերուկ մը, կարմրադէմ, մեծ քիթով շտապ շտապ կը մագլցէր սանդուխներէն, աղտոտ և պատըռտած հագուստներ հագած և քիթը վազելով:

— Ըսէ՛ նայիմ այս իրկուն ո՛ւր պիտի գիշերես հայր Օրինակ, հարցուցի

— Ե՛ս, պատերուն հետ պատասխանեց տխրորէն, երկար մօրուքը շոյելով:

— Ի՛նչ պիտի ըսէիր զւարթ կերուխումի մը:

— Պիտի ըսեմ որ միայն անոր վրայ մտածելով բերնիս ջուրերը կը կլլեմ:

— Լա՛ւ մօիկ ըրէ՛, գեղեցիկ գաղափար մը ունիմ, եթէ ինծի օգնես լաւ մը կը գիշերենք: Հայր Մօրսւք որ չէր գուշակած ըսելիքս ուշի ուշով ինծի կը նայէր:

— Մարդուկս, խնդիրը Հայր Կաղանդի դիմակին տակ ծածկելն է: Արդէն արհեստական պահանջները ունիս, միայն գործիքները գտնելու է: Անկողնի հին սաւան մը, ձեւուած ու կարւած, բրդէ լաւ վերարկու մը կ'ըլլայ, նաեւ մօտակայ ամխավաճառը իր կողովը կուտայ և մանրավաճառն ալ իր գործածւած խաղալիքները կրկին իրեն վերադարձնելու պայմանով: Ոսկեզօծեալ խաւաքարտով թագի նման բան մը չինեցի և իզիտօր Պարպի գլուխը դրի, ինչ ալ աղւոր վայեց մարդուկիս, ճիշդ Հայր Կաղանդին դիմագիծը ունէր:

Յետոյ վրձիններու առնելով սկսայ դէմքը ներկել, երեսներուն կարմիրներ քսել, մէկ խօսքով իր գունատ դէմքին կենդանութիւն տալ: Վերջապէս ետ կտ երթալով օրինակիս վրայ կիսախուփ, աչքերով նայեցայ, յաջողած էի, ինչ երջանկութիւն...:

Գիշերը սկսած էր իր քստմեցուցիչ մթութիւնը տարածել երկրիս վրայ. արդէն հօրեղբօրս տան մէջ կերուխումի պատրաստութիւններ կը տեսնէին:

Բազմաթիւ ծառաներ սեզանը կը շրջէին, տեսակ տեսակ անուշեղէններ կը գետեղէին անոր վրայ, շամբանեալ չիշեր, փառաւոր Հնդկահաւ մը, գեղեցիկ պտուղներ և ի մէջ այլոց Դրախտին պտուղը...:

Այս բոլոր պատրաստութիւնները տեսնողը կծծի մըն էր որուն ծախսածին կէսը հօրեղբայրս էր վճարողը. վերջապէս երկու ծեր եսասէրները տաք վառարանին քով պատրաստուած սեղանին շուրջը նստած կը զուարթախօսէին:

— Կը հաւատաս, կ'ըսէր հօրեղբայրս իր հոգեկիցին և կամ աւելի ճիշդը իր մոլութիւններուն ընկերոջը եղող հիւրին. եղբօրորդիս ինծի նամակ մը գրած է հոս հրաւիրւելու համար:

— Եւ դուն ալ հաւանականաբար մերժեցիր զինքը:

— Անշո՛ւշտ, բայց զարմանալին հոն է որ ինծի կ'սպառնայ Հայր Կաղանդին կայծակներովը մեռցնել, եթէ զինքը չի հրաւիրեմ:

— Օհօ՛ Հայր Կաղանդ... Ի՛նչ պարապ խօսք:

Իսկոյն վառարարէն անսովոր, արտաբայ, տարօրինակ խշրտուք մը ծայր տուաւ հեգնական խնդուկներով, ծաղրական քրքիջներով:

Երկու ծերուկներուն խիղճը որ մինչեւ այժմ հանդարտ էր, սկսաւ դողդալ:

Չար քրքիջը վերսկսաւ, աւելի դաժանօրէն, աւելի հեգնական և աւելի յամառ, յանկարծ դիմաստուեր մը վառարանին փայտատեղին վրայ երեւցաւ ուրուականի մը պէս, իր դասական դէմքը զարհուրանք պատճառեց և երկու ծերուկները չանթահար մեծագոյ աղաղակներ սկսան բարձրացնել պօռալով:

— Հայ Կաղանդը, Հայր Կաղանդը: Սւանդային անձնաւորութիւնը երկու ծերուկներուն սարսափը դիտելով կը զարմանար:

— Է՛հ, է՛հ պարոններ, կարծեմ ինծի չէիք սպասեր և սակայն իմ վրաս կը խօսէիք, կը տեսնէք որ նուրբ լսողութիւն ունիմ և եկած իմ գոյութիւնս տպացուցանել: Ինձ համար, անհանդուրժելի է լսել ինձ հանդէպ արտասանուած անհաւատ խօսքեր... մանուկներն անգամ սկսած են ինծի չը հաւատալ:

Մի դողաք, մի սարսափիք, մի զարհուրիք հալածուած եզնիկներու պէս: Հրամցուցէք ինձ մանաւանդ ձեր ուտելիքներէն, այդ տեղ պատուական հնդկահաւ մը կայ (\*), կ'ուզեմ զայն լափել անօթիի մը նման երկու ծերուկները տարտամ «այո» մը կը կակաղեն: Օգնունութիւն մը կանչելու ոյժերնին կորսնցուցած էին: Այս գերբնական երեւոյթը ծայրայեղօրէն սարսափեցուցեր էր զանոնք ՀԱՅՐ ԿԱԳԱՆԴ իր տանը պէս սեղան կը նստէր:

— Վա՛յ թշուառական, ի՞նչ պատուական ճաշ. բայց երեք ոսկիով չենք կրնար ճաշել այս բոլորը, մեզի օգնող մը պէաք է: Աւա՛ղ, ազնիւ արուեստագէտ երիտասարդ մը կը ճանչնամ որ սիրայօժար այս աշխատույանն կ'առնէ. և այն իմ բարեկամս Տիւբէնսօն է:

— Իմ եղբորորդիս կը կակաղէր հօրնղբայրս չարչարուած:

— Նոյնինքն. կ'ուզէ՞ք հրաւիրել:

— Բայց... ինչպէ՞ս ինքը հրաւիրել:

— Կը բաւէ որ ձեր հաւանութիւնը յայտնեք, հոս բերելու ինդիրը ես յանձն կ'առնեմ, իմ սովորական բարեկամացողութիւնովս:

— Կ'ուզեմ այս բանը տեսնեմ որ հաւատամ, թովմաս առաքեալին պէս, կակաղեց վերջապէս հօրեղբօրս բարեկամը:

(\*) Էսաճանեանին ականջը խօսի:

— Դիւրին է:

Այն ժամանակ, Հայր Կաղանդ փառաւոր երեւոյթով սկսան գոռալ:

— Տիկբէրսօ՛, Տիւբէրսօ՛, երեւցի՛ր:

Վառարանին մէջէն վերստին առաջուան պէս նոյնանման և նոյնաձայն աղմուկ մը լսուեցան և ես գահավէժ, վառուած փայտադէղին վրայէն ցատկելով վերջապէս գացի սեղանին մէջտեղը նստայ հետեւեալը մըրմընջելով:

— Ո՞ւր եմ, խորունկ քունի մը մէջ էի... Հօրեղբայրս:

Յետոյ առանց հրաւերի սեղան նստելով ուտել սկսայ: Յետոյ հայր Կաղանդ ջանաց ինծի օգնել: Երկու կծծի վաշխառուները ինքզինքնին մղձաւանջի մը խաղալիքը կը կարծէին: Երբ իրիկունը յառաջանալ սկսաւ, Հայր Կաղանդ որուն գոյները դեռ կը փայլէին ելկտրական լոյսին տակ սկսաւ յանկարծ ըսել:

— Սկսաք հաւատալ իմ գերբնական կարողութեանս այնպէս չէ՞. արդ, ի՞նչ պիտի ըսէք եթէ ձեր ամբողջ ործաթները ոնկիի վերածէի, իմ երախտիքս ձեզ յայտնելու համար:

— Մետաղներու փոփոխում, արդեօք կարելի՞ ըման էր, կը մրմնջէր հօրեղբայրս:

— Շուտ ընդունեցէք, վրայ բերաւ հօրեղբօրս բարեկամը:

Պարկ մը արծաթ բերել տուաւ հօրեղբայրս որոնք հայր կաղանդին տուաւ ուրիշ միեւնոյն ծաւալը ունեցող պարկի մը հետ: Հայր կաղանդ պահանջեց անոնցմէ հինգ վայրկեանի համար սենեակէն դուրս ելլել, ձգելով զինքը մինակ, ինչպէս նաև զիս իբր օգնական:

Երբ վերստին սենեակ մտան, հայր կաղանդ և ես անյայտացած էինք. բայց սեղանին վրայ ուռած պարկ մը տարածուած էր:

— Ահաւասիկ արծաթ պարկը ոսկիի փոխուած կ'ըսէր հօրեղբայրս .

Կծծին բացաւ զայն և բարկութեան աղաղակ մը բարձրացուց : Պարկին մէջ գտաւ հնդկահաւին ոսկորները\*, հացի փշրանքներ և ինձմէ ալ հօրեղբօրս ուղղուած թուղթ մը տպագրուած . «Ամենասիրելի հօրեղբայրս, խորին շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ Ձեր կողմէ ճաշելուս համար : Այս ծեր Հայր Կաղանդը չքեղ երեկոյթ մը անցուց հոս դուարձանալով նաև Ձեր բարեկամին զարմացումներէն : Ձեզի արդէն առաջուրնէ ազդարարած էի, բայց դուք չուզեցիք իմ զեկուցումիս հաւատք ընծայել : Մինչև ցնոր անօրինութեան, կ'անհետանանք մեզ հետ տանելով նաև արծաթի պարկը . արդէն, դուք շատ ժամանակէ ի վեր զայն ինձ կը պարտէիք . Յստեութիւն և շնորհակալութիւն : Տիւբէնս» :

Երբ ես և հայր Կաղանդը և կամ աւելի ճիշդը հայր իգիտօր Պարպը վառարանէն վեր ելնելով աւարը բաժնեցինք, այն ժամանակ ձգեցինք գացինք մեր ետին թողլով Հայր Կաղանդին հաւատացող միամիտները :

Թարգմ. ԱՐՆԱ

ԼՕՐԴԱԳ

\* Կրկին Էստճանեանին աղանջն խօսի :



5980

ԿԱՐԴԱՅԷ՛Ք, ԿԱՐԴԱՅԷ՛Ք

Մ Ե Շ Ե Ա Ն

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

Խմբագրութեամբ ԳԵՂԱՄ ԲԱՐՍԵՂՅԱՆԻ  
ԵՒ ԿՈՍՏԱՆ ԶԱՐԵԱՆԻ

×

ՓՆՏՈՒՅԷ՛Ք, ՓՆՏՈՒՅԷ՛Ք

Պ Ա Լ Ա Տ Ի Ն Ե Ր Ա Զ Ը

(Թատրերկան Քնարերգութիւն)

ԼԵՒՈՆ ԷՍՍԶԱՆԵԱՆԻ

×

ՓՈՐՁԵՅԷ՛Ք, ՓՈՐՁԵՅԷ՛Ք ԲԱՂԴԵՐՆԻԴ

Յ. Յ. Յ. ԱՄՐԵՆՅՈ

« Բ Ա Ղ Դ Ա Ց Ո Յ Ց . . . Զ Ո Վ »

(Քաշէ՛ մարդս քաշէ՛)

Իւրաքանչիւր հայ անունի քով յէյմէկ սրամիտ խօսք  
նպաստաւոր կամ աննպաստ

×

ԱՌԷ՛Ք ԼԱՓԵՅԷ՛Ք

« Ֆ Ա Ն Թ Ա Զ Ի Օ » Ն

Յ. Ալիբաբի

2013

